

Збірник наукових праць «Теорія та практика судової експертизи і криміналістики» у перші десять років існування (мовою статистики)

Елла Сімакова-Єфремян

доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8246-7688>, e-mail: simakova@hniise.gov.ua

Анатолій Тяпкін

завідувач сектору лабораторії теоретичних досліджень, міжнародної, редакційно-видавничої та науково-методичної діяльності, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0533-8409>, e-mail: tyapkin@ukr.net

Розглянуто історію виходу друком перших десяти випусків збірника наукових праць «Теорія та практика судової експертизи і криміналістики» (2001—2010), його видозміну від збірника науково-практичних матеріалів, тез науково-практичної конференції до збірника наукових праць і фахового видання категорії «Б».

Ключові слова: фахове видання; збірник наукових праць; теорія криміналістичної ідентифікації; реєстрація ЗМІ; ISSN.

The Research Paper Collection: “Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics” During Its First Ten Years (Through the Lens of Statistics)

Ella Simakova-Yefremian, Anatoliy Tiapkin

This paper discusses the history of publishing the first ten issues of the Research Paper Collection: “Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics” (2001–2010). Its transformation from scientific and practical proceedings, conference proceedings to a research paper collection and a Category “B” professional edition has been traced.

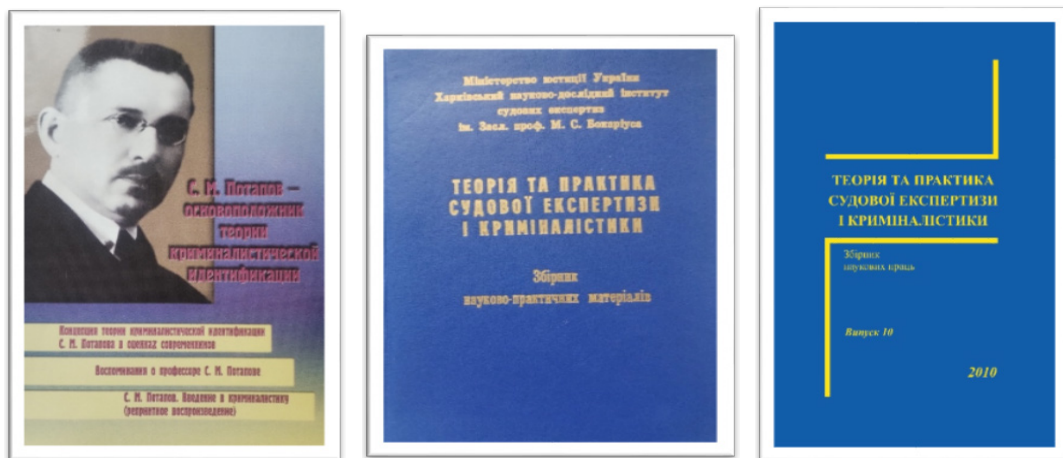
Keywords: professional edition; research paper collection; theory of forensic identification; registration of print media outlet; ISSN.

Перше число збірника наукових праць «Теорія та практика судової експертизи і криміналістики» (далі — *Збірник*) побачило світ у грудні 2001 року (голова редколегії — кандидат юридичних наук М. Цимбал, відповідальний секретар — Е. Сімакова-Єфремян) і було присвячено 55-річчю видання роботи С. Потапова «Вступ до криміналістики». Ця невелика за обсягом брошура заклала фундамент розвитку теорії криміналістичної ідентифікації. Концепція С. Потапова щодо криміналістичної ідентифікації полягала в тому, що головним завданням та основною метою методів криміналістики є одержання судових доказів тотожності в результаті дослідження, що називається ідентифікацією. Метод ідентифікації об'єднує в систему окремі криміналістичні методи та становить методологію криміна-

лістичного ідентифікаційного дослідження. Його основною тезою є можливість уявного відокремлення ознак від речей (предметів, явищ) і вивчення їх як самостійного матеріалу. Пізніше основи самої теорії ідентифікації критикували й доповнювали, але її принципи залишилися незмінними до сьогодні.

У роботі над збірником узяло участь широке коло міжнародної спільноти — 104 автори підготували 50 статей. Поміж дописувачів — 16 докторів наук, професорів і 32 кандидати наук [1].

Другий випуск Збірника побудований на матеріалах науково-практичної конференції, організованої Міністерством юстиції України та проведеної 19—20 червня 2002 року на базі Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз ім. Засл. проф.

М. С. Бокаріуса (далі — ХНДІСЕ; нині — Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», далі — ННЦ ІСЕ) і Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого (далі — НЮУ) за участю Академії правових наук України, Київського, Одеського, Львівського, Донецького НДІ судових експертиз. Редколегія (голова — кандидат юридичних наук М. Цимбал, співголова — доктор юридичних наук В. Шепітько, відповідальний секретар — кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Е. Сімакова-Єфремян) висловила сподівання, що Збірник стане періодичним виданням.

Цей випуск став ще більш потужним за кількістю статей (166) і науковим складом авторів (31 доктор і 77 кандидатів наук) [2].

До 80-річчя заснування ХНДІСЕ у 2003 році видано друком третій випуск Збірника (голова редколегії — доктор юридичних наук, професор А. Заєць, співголови — кандидат юридичних наук М. Цимбал і доктор юридичних наук В. Шепітько, відповідальний секретар — кандидат юридичних наук Е. Сімакова-Єфремян). Відтоді часопис зареєстровано як періодичне наукове видання в Державному комітеті з інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України, що виходитиме раз на рік (свідectvo про реєстрацію друкованого засобу масової інформації серії КВ № 6944 від 06.02.2003 р.). Сфера поширення — загальнодержавна, закордонна. Категорія читачів — науковці, судові експерти, співробітники органів розслідування, судді,

викладачі, аспіранти та студенти юридичних і медичних навчальних закладів. Програмна мета видання — оприлюднення наукових праць у галузі судової експертизи, криміналістики та кримінального процесу. Збірник містить 122 статті, підготовлені 183 авторами (зокрема, 18 докторами та 34 кандидатами наук [3].

Четвертий випуск збірника вийшов у рік 350-річчя Харкова — міста, де започатковане видання. Цього самого року центр юридичної думки держави — НЮУ (один зі співзасновників видання) — святкувала свій 200-річний ювілей. У 2004 році виповнилося 135 років від дня народження Заслуженого професора Миколи Сергійовича Бокаріуса — видатного судового медика та криміналіста, чиє ім'я носить ініціатор заснування Збірника — ХНДІСЕ. Цей випуск (голова редколегії — доктор юридичних наук, професор А. Заєць, співголови — кандидат юридичних наук М. Цимбал і доктор юридичних наук В. Шепітько, відповідальний секретар — кандидат юридичних наук Е. Сімакова-Єфремян) містить наукові праці судово-експертної та криміналістичної спрямованості й охоплює статті, присвячені не тільки проблемам загальної теорії криміналістики або судової експертології, а й важливим організаційним, правовим і методичним питанням проведення експертиз. Достатню увагу на сторінках видання приділено проблемам забезпечення спеціальними знаннями правоохоронних органів у сучасних умовах боротьби зі злочинністю, особливостям призначення та проведення

різних видів судових експертиз, застосуванню певних експертних методик і технологій. Від цього випуску обов'язковим атрибутом наукової статті у ньому стала наявність анотації. Збірник зареєстровано Державним комітетом телебачення та радіомовлення України (свідоцтво про реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серії KB № 9440 від 20.12.2004 р.). Збірник містить 128 статей, підготовлених 213 авторами, із-поміж яких 13 докторів і 63 кандидати наук [4].

Вихід друком чергового, п'ятого випуску Збірника (редколегія: М. Цимбал і В. Шепітько (співголови), Е. Сімакова-Єфремян (відповідальний секретар) та ін.: таким склад очільників редколегії залишається ще дев'ять випусків поспіль) уже стає традиційним. Матеріали, які він містить, мають науковий, спеціалізований характер, розраховані на певне коло читачів — працівників правоохоронних органів, судових експертів, науковців і студентів вищих навчальних закладів, а також розподілені за 16 розділами. Достатню увагу в них приділено сучасним проблемам криміналістики, питанням слідчої та судової діяльності, тактичним і методичним аспектам розслідування злочинів. Висвітлено процесуальні й організаційні проблеми судової експертизи та інших форм застосування спеціальних знань. Запропоновано матеріали за окремими видами судових експертиз (траєкторичних, балістичних, почеркознавчих, авторознавчих, судовотехнічного дослідження документів, фоноскопичних, комп'ютерно-технічних, біологічних, інженерно-технічних та ін.). Збірник містить також найбільш вагомий результати з експертної практики й методичні рекомендації щодо специфічних і нових видів експертних досліджень.

У Збірнику започатковано рубрику, присвячену науковому життю, проведенню науково-практичних конференцій і святкуванню 200-річчя від часу заснування кафедри судової медицини та основ права Харківського державного медичного університету.

Рекомендований до друку рішенням Вченої ради ХНДІСЕ (протокол № 10 від 26.10.2005 р.) і рішенням Вченої ради НЮУ (протокол № 5 від 23.11.2005 р.). У Збірнику 99 статей, підготовлених 154 авторами

(зокрема, 18 докторами й 45 кандидатами наук) [5].

Шостий випуск Збірника висвітлює широке коло найбільш актуальних проблем криміналістики та судової експертології, а також стан наукових досліджень і методичні питання щодо окремих видів судових експертиз. Він отримав новий якісний статус — видання внесено до переліку наукових фахових видань ВАК України з юридичних наук (постанова президії ВАК України від 08.06.2005 р. № 2-05/5) і міжнародний стандартний номер періодичного видання: цифровий восьмизначний код, який ідентифікує періодичне видання (ЗМІ) незалежно від країни походження — ISSN 1993-0917.

Матеріали випуску рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ХНДІСЕ (протокол № 11 від 29.11.2006 р.) і рішенням Вченої ради НЮУ (протокол № 4 від 17.11.2006 р.).

Зміст Збірника відображає новітні тенденції в криміналістичній тактиці та методиці розслідування окремих видів злочинів, можливості застосування сучасних інформаційних технологій і науково-технічних засобів. Достатню увагу приділено новим методам проведення судових експертиз і застосуванню експертних технологій.

Матеріали збірника є корисними для працівників правоохоронних органів і суддів під час застосування спеціальних знань і призначення судових експертиз. Особливістю збірника є те, що в ньому висвітлено найбільш передову експертну практику, розміщено статті не тільки вчених-криміналістів, а й судових експертів-практиків, молодих науковців, аспірантів і докторантів. Видання відрізняється широкою географією його учасників і містить інформацію про події наукового життя в галузі криміналістики й судової експертизи — пам'ятні дати, науково-практичні конференції, семінари тощо [6].

У 2007 році виповнилося 80 років від дня народження видатного вченого-криміналіста Л. Ароцкера, у зв'язку із чим редколегія запланувала оприлюднити матеріали в рубриці Збірника «Ароцкерівські читання». Збірник містив 69 статей, підготовлених 109 авторами, із-поміж яких 15 докторів і 23 кандидати наук.

Із сьомого випуску Збірник отримав статус *збірника наукових статей*. У ньому висвітлено сучасні проблеми криміналістики та судової експертології, а також особливості проведення окремих видів судових експертиз. Особливу увагу приділено деяким дискусійним питанням криміналістики, застосуванню новітніх способів і технологій криміналістичної техніки й тактики, методичним рекомендаціям щодо розкриття та розслідування нових видів злочинів. Доволі корисними є матеріали, згруповані за певними напрямками судово-експертних досліджень, і статті з рубрики «Експертна практика».

Окремий розділ у збірнику присвячено «Ароцкерівським читанням», які відбулися 30 травня 2007 року в ХНДІСЕ. Ці матеріали віддзеркалюють значний внесок Л. Ароцкера а розвиток теорії криміналістики і судової експертизи, а також містять спогади сучасників про його творчий шлях.

У розділі «Наукове життя» наведено корисну інформацію для криміналістів і судових експертів, а в розділі «Наші ювіляри» відзначено ювілейні дати в житті відомих учених-криміналістів України.

Збірник рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ХНДІСЕ (протокол № 11 від 28.11.2007 р.). У Збірнику вміщено 97 статей, підготовлених 141 автором (зокрема, 16 докторами та 34 кандидатами наук) [7].

Восьмий випуск Збірника присвячено 85-річчю створення співзасновника видання — ХНДІСЕ. Саме тому він містить відповідну рубрику з матеріалами, спрямованими на висвітлення славетного шляху наукового, експертного та кадрового розвитку Харківської школи криміналістів і судових експертів.

У випуску дотримано традиційну рубрикацію: представлено матеріали вчених щодо загальних питань теорії судової експертизи, організації та нормативно-правового регулювання судово-експертної діяльності, сучасних проблем криміналістики, а також праці, у яких розкрито теоретичні та практичні проблеми за окремими класами, родами, видами й підвидами судових експертиз. Питання експертної практики виокремлено у відповідних підрозділах основних рубрик. Рукописи до Збірника подали представники

судово-експертних установ, вищих навчальних закладів, правоохоронних органів і судів не тільки України, а й іноземних країн (усього 109 статей від 176 авторів, із-поміж яких 12 докторів і 48 кандидатів наук). Цей випуск також містить інформацію про науково-практичні конференції за тематикою криміналістики та судової експертизи.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ХНДІСЕ (протокол № 10 від 29.10.2008 р.) [8].

У дев'ятому випуску Збірника наведено матеріали щодо сучасних проблем криміналістики, загальних питань теорії судової експертизи, організації та нормативно-правового регулювання судово-експертної діяльності, а також праці, у яких розкрито теоретичні та практичні проблеми за окремими класами, родами, видами й підвидами судових експертиз. Питання експертної практики виокремлено у відповідних підрозділах основних рубрик. У підготовці статей для збірника взяли участь представники судово-експертних установ, вищих навчальних закладів, правоохоронних органів і судів не тільки України, а й іноземних країн. Збірник також містить інформацію про науково-практичні конференції за тематикою криміналістики та судової експертизи, про вагомий внесок Заслуженого професора М. С. Бокаріуса (1869—1931) — видатного судового медика та криміналіста, ученого, педагога, організатора української охорони здоров'я, завідувача кафедри судової медицини Харківського медичного інституту, засновника ХНДІСЕ (1923).

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ХНДІСЕ (протокол № 9 від 04.11.2009 р.). Збірник містить 97 статей, підготовлених 156 авторами (зокрема, 14 докторами й 48 кандидатами наук) [9].

У формуванні ювілейного, десятого випуску Збірника дотримано традиційної рубрикації. Статті для видання друком надіслали представники судово-експертних установ, вищих навчальних закладів, правоохоронних органів як України, так і іноземних країн. Збірник також містить інформацію про засідання круглого столу «Сучасні проблеми розвитку судової експертизи», присвяченого

10-річчю Севастопольського відділення ХНДІСЕ, яке відбулося в м. Севастополь 10—11.06.2010 р.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ХНДІСЕ (протокол № 9 від 20.10.2010 р.). Збірник містить 96 статей, підготовлених 168 авторами, із-поміж яких 10 докторів і 49 кандидатів наук [10].

Від цього року у виданні запровадили проставлення знака охорони авторського права — копірайту © — на кожну статтю. Відповідно до ст. 9 Закону України «Про авторське право і суміжні права», цей знак сповіщає про майнові права на твір [11]. Цим Законом нормою про належність виняткових майнових прав видавцям творів доповнено Закон України «Про видавничу справу»: *«Видавцям енциклопедій, енциклопедичних словників, періодичних збірок, газет, журналів та інших періодичних видань належать права на використання таких видань у цілому. Видавець має право за будь-якого використання таких видань зазначати в них своє ім'я (найменування) або вимагати такого зазначення»* (ч. 3 ст. 20) [11; 12].

Автори творів, оприлюднених у таких виданнях, зберігають виняткові права на свої твори незалежно від видання загалом, якщо інше не передбачено авторським договором [12]. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про видавничу справу», видавцем є *«суб'єкт господарювання, що здійснює видавничу діяльність»* [12].

Формат доповіді на конференції не дає нам змоги розглянути історію виходу друком наступних (11—42) випусків Збірника, але ми маємо на меті розказати про них читачам у подальших публікаціях.

Перелік джерел посилання

1. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики : зб. наук.-практ. мат-лів (до 55-річ. вид. роб. С. М. Потапова «Введение в криминалистику»). Харків, 2001. 320 с.
2. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. Вип. 2 : зб. мат-лів наук.-практ. конф. (Харків, 19—20.06.2002). Харків, 2002. 656 с.
3. Там само. Вип. 3 : зб. наук.-практ. мат-лів (до 80-річ. засн. ХНДІСЕ). Харків, 2003. 592 с.
4. Там само. Вип. 4 : зб. наук.-практ. мат-лів. Харків, 2004. 656 с.
5. Там само. Вип. 5. Харків, 2005. 560 с.
6. Там само. Вип. 6. Харків, 2006. 448 с.
7. Там само. Вип. 7. Харків, 2007. 576 с.
8. Там само. Вип. 8. Харків, 2008. 656 с.
9. Там само. Вип. 9. Харків, 2009. 624 с.
10. Там само. Вип. 10. Харків, 2010. 672 с.
11. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 12.04.2026).
12. Про видавничу справу : Закон України від 05.06.1997 р. № 318/97-ВР (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80#n171> (дата звернення: 12.04.2026).